

en strenge onderwerping aan de leer en de eischen der katholieke kerk. Het zou zijn werk drenken met vroomheid, — die eveneens nog geen mystiek kon heeten, al droeg zij weêr tot grondige verinniging van lieverlede en als een gebod bij.

Om tot Gustave van de Woestijne terug te keeren: al had hij, jong als hij was, nog zoo goed als niets van zijne vroegste eigenschappen verloren, toch had het leven dat wij te Sinte Martens Laethem leidden hem tot meer, doordringender zelf-ontginning gebracht; het voorbeeld van De Saedeleer had ook in hem tot hooger en bloei gebracht een godsdienstzin, die wij van huis uit bezaten, waar hij met zorg en zelfs eene zekere strengheid werd onderhouden; ook het voorbeeld van George Minne's artistiek-geestelijke tucht werkte op hem in. En eindelijk was daar de tentoonstelling der Vlaamsche Primitieven te Brugge, in 1902, die hem eene les en eene bemoediging was, zoo niet de openbaring die hem zijn weg aanwees en zijne loopbaan doorslaande bepaalde.

\* \* \*

Die loopbaan: ik zie ze recht, effen, en in hare perspectief zonder accidenten dan eene trage doch duidelijke stijging. Zijne evolutie is er merkbaar eene van vooral, en zelfs zoo goed als uitsluitend, uiterlijken aard, van technische beteekenis: het zou blijken dat Gustave van de Woestijne, onder boven-gemelde omstandigheden, van bij de eerste stelligheid zichzelf bewust, wist of althans voelde wat hem te doen stond. Neemt men zijn werk in overzicht, dan krijgt men, na eenige haperingen, een indruk van eenheid. Van eene zekere, weeke sentimentaliteit, die vaak met leukheid gepaard gaat, en zich in teekening als in kleur openbaart, tot bij het scherp-gave en mannelijke expressionisme der laatste doeken, blijft de personaliteit van den schilder dezelfde en ongerept. Feitelijk is Gustave van de Woestijne altijd een expressionist geweest: men vergelijke slechts zijn eerste werk met het tijdgenootelijke van zijne meeste vrienden. Merkt men nu tusschen dat eerste werk en het jongste een verschil, waarvan ik natuurlijk niet loochenen zal dat het opvallend is, dan ligt het hieraan dat Gustave van de Woestijne, bij aanhoudend rijpen, eenvoudig bijkomstigheden heeft leeren vermijden. Naar aanleiding juist van dien ontwikkelingsgang heeft men van ondergane invloeden gesproken: zij zijn er onbetwistbaar, want het spreekt van-zelf dat de kunstenaar niet blind is voor de kunststroomingen van zijn tijd. Maar nogmaals, die invloeden zijn geheel uiterlijk; zij raken de persoonlijkheid van den schilder alles behalve. Gustave van de Woestijne ontleent aan de nieuwe tijdsvoordracht — en men zal niet loochenen dat hij ze tot eigen natuur weet te verwerken, — alleen middelen die hem toelaten zullen, zich-zelf te beter, te inniger, te steviger uit te drukken. Hij laat zich niet verslaven: hij verrijkt zich, zelfs bij gedeeltelijke vergissing.